

УДК 341.225:341.221.2(262.54.04)

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.42.232425>

С. С. Кузнєцов, директор

Навчальний центр фахівців морського транспорту

вул. Канатна, 42, Одеса, 65012, Україна

e-mail: kntp@meta.uaORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8607-6414>

АЗОВО-КЕРЧЕНСЬКА АКВАТОРІЯ У КОНЦЕПЦІЇ ІСТОРИЧНИХ ВОД

Статтю присвячено визначенню можливостей застосування концепції сучасного міжнародного морського права про режим історичних вод до Азовського моря та Керченської протоки. Вивчаються основні наукові підходи до вироблення підстав та механізмів визнання окремих морських просторів історичними водами держави. Підкреслюється відсутність у сучасному міжнародному публічному морському праві та національному законодавстві України переліку таких підстав та механізмів. Відзначається перебування Азово-Керченської акваторії у колі пріоритетних національних інтересів України та важливість створення сприятливого середовища для розвитку морських портів регіону. Звертається увага на те, що питання розмежування Азово-Керченської акваторії обговорюються же тривалий період, проте до теперішнього часу дійти до взаємоприйнятого рішення не вдалося: позиції сторін та їх обґрунтування є різними, а зважаючи на тимчасову окупацію та триваючий конфлікт між двома країнами, пошук компромісу може затягнутися на невизначений час. Підтримано ідею про проведення міжнародної конференції з метою визначення правового статусу та режиму використання Азовського моря та Керченської протоки та підписання відповідної міжнародної угоди.

Відзначається можливість припинення у зв'язку з цим дії діючих двосторонніх угод: Договору про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки 2003 р. та Угоди з рибальства з питань рибальства в Азовському морі 1993 р. Підсумовується, що історичність приналежності Азово-Керченської акваторії до складу внутрішніх вод лише двох держав на теперішній час вичерпала себе. У цьому регіоні перетинаються інтереси значно більшої кількості держав і вироблення єдиної міжнародної домовленості щодо нього уже давно «відчувається» не лише на двосторонньому рівні, але й на регіональному з метою побудови виваженої політики добросусідства та поваги інтересів усіх зацікавлених сторін.

Ключові слова: Азовське море, Керченська протока, історичні води, історичні затоки, морські простори, внутрішні води, делімітація, правовий статус, правовий режим.

Постановка проблеми. Морські простори Азово-Керченської акваторії з 2014 року перебувають у сфері чи не найбільшої уваги світового співтовариства. Анексія Криму та прибережних вод України, побудова Кримського мосту з запровадженням російських правил проходження Керченською протокою, а також нещодавнє «закриття» державою-агресором частини акваторій Чорного моря для військових кораблів та державних суден інших країн під приводом військових навчань [1] уже декілька років визначають проблематику пошуку можливостей відновлення та ефективного підтримання суверенітету та суверенних прав України у цьому регіоні як чи не найголовнішу. Відповідно до досі діючого Договору між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки 2003 р. [2] (далі – Договір), «Азовське море та Керченська протока історично є внутрішніми водами України і Російської Федерації». Характеристика цих акваторій у якості історичних обумовлює важливість та необхідність розгляду правового режиму їх використання під кутом зору концепції історичних вод, що склалася разом з підходами до класифікації морських просторів при підготовці та проведенні конференцій ООН з морського права у ХХ ст. При цьому, проблема встановлення особливих обставин, що використовуються у якості критеріїв кваліфікації за-

ток та інших морських вод в якості «історичних» досі належить до кола невирішених через відсутність спеціальної міжнародної угоди з цього приводу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доктрина історичних вод розроблялася, переважно, зарубіжними дослідниками (Л. Буше, М. Штроль, Е. Блюм та деякі інші). У вітчизняній науці концепцію історичних морських просторів розглядали Ю.Г. Барсєгов, О.М. Вилегжанін, П.В. Саваськов, Б.М. Нечаєв (радянський час), Т.В. Аверочкіна (період незалежності України). У дисертації К.Л. Соколової «Інститут історичних вод в сучасному міжнародному праві» (2014) [3] уперше у правовій науці на підставі вивчення досвіду держав у встановленні історичних вод було якісно узагальнено підстави для визнання окремих акваторій у якості історичних, складено перелік юридично заявлених прибережними державами історичних вод. При цьому, проблематику Азово-Керченської акваторії у розробках зазначених авторів було розглянуто недостатньо, що визначає необхідність її подальшого опрацювання. Цим визначено **мету статті** – встановити на підставі характеристики сучасних відносин з приводу встановлення режиму морських просторів цього регіону доречність віднесення їх до категорії історичних вод.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про державний кордон України» [4], до складу внутрішніх вод належать води заток, бухт, губ і лиманів, морів і проток, що історично належать Україні. Визначення цих акваторій та критеріїв для визнання їх такими у Законі відсутні.

Відомо, що історичні води було згадано у відомій справі про рибальство [5, р. 130] та у справі Сальвадор проти Гондураса стосовно Затоки Фонсека [6], де їх було визначено як «води, що розглядаються в якості внутрішніх вод, але які не можуть вважатися такими в умовах відсутності історичного права на них у прибережній державі». При цьому, якщо спочатку «історичні води» асоціювалися лише з «історичними затоками», то згодом «історичні права» стали висуватися стосовно не лише заток, бухт, губ, лиманів та інших чітко окреслених заглиблень, але і проток і невеликих морів заливного типу. Таке розширення об'єкта історичних прав полегшувалося тим, що деякі моря заливного типу є значно меншими за деякі затоки, оголошені історичними [7, с. 206]. Труднощі вироблення чіткого визначення понять «історичних заток» та «історичних вод», а також змісту правового титулу викликані «різним підходом до цього питання як держав, так і учених». Цими розбіжностями пояснюється та обставина, що становлення норм міжнародного морського права, що стосуються історичних вод, йшло переважно шляхом становлення звичаєвих, а не конвенційних норм. Ця тенденція не змінилася навіть тоді, коли розвиток міжнародного морського права у цілому пішов шляхом кодифікації і формування конвенційних норм [8, с. 47].

Сучасна доктрина міжнародного публічного морського права виходить з того, що категорія «історичні затоки» склалася з плином доволі тривалого часу та застосовується на основі міжнародно-правового звичаю, однак статус історичних заток визначається національним законодавством та визнається міжнародним правом і приймається до уваги міжнародним співтовариством через особливі обставини. Найважливішими з таких обставин є: особливий зв'язок і залежність економіки прибережної держави від природних багатств історичної затоки (її флори, фауни, надр морського дна); внесок прибережної держави в освоєння цих ресурсів; перебування затоки осторонь від основних шляхів міжнародного судноплавства; тривалий (давній) період здійснення прибережною державою влади в даному морському районі та ін. [9, с. 59].

Що ж стосується визначення поняття «історичні води», то найкраще, як вважається, надав Л. Буше: «води, над якими прибережна держава, всупереч загальним застосовним правилам міжнародного права, безумовно, ефективно, постійно та уподовж довготривалого періоду часу, здійснює суверенні права з мовчазної згоди усіх держав» [10, р. 281]. Надається також визначення у вузькому контексті саме «історичних заток» як «водних просторів, правовий статус яких відрізняється, за згодою інших держав, загальним визнанням прав на цей простір за прибережною державою» [11, р. 623].

У середині та другій половині ХХ ст. у рамках ООН було підготовлено два документи, що стосувалися історичних вод: Меморандум Секретаріату ООН щодо історичних заток [12], в якому знайшли закріплення існуючі на той час погляди на це правове явище, зокрема позиції окремих держав стосовно певних просторів, на які може/не може бути поширений режим історичних вод (Азовське море тощо), судові прецеденти та позиції науково-дослідницьких закладів і учених. Крім того, документ містить доволі ґрунтовний аналіз теорії історичних заток. У 1962 р. було видане дослідження «Юридичний режим історичних вод, включаючи історичні затоки» [13], підготовлене Секретаріатом ООН, де знову було розглянуто концепцію історичних вод, проблеми здійснення юрисдикції прибережної держави щодо них та елементи прав держави на ці акваторії. Проте цей документ, як й згаданий Меморандум щодо історичних заток, не став основою для прийняття окремої міжнародної угоди щодо історичних вод. Власне система міжнародних угод, присвячених визначенню правового режиму внутрішніх вод держав, на теперішній охоплює лише невелику кількість договорів. Її складають угоди початку ХХ ст., що не були оновлені або змінені новими. Правові аспекти режиму внутрішніх вод також не знайшли широкого висвітлення у Женевських конвенціях 1958 року та у Конвенції ООН з морського права 1982 р. Хоча у цих угодах було згадано і про історичні затоки, проте без необхідного визначення механізмів їх встановлення.

У Меморандумі Секретаріату ООН щодо історичних заток стосовно Азовського моря зазначено, що його слід розглядати як частину територіального моря, та такий простір (поряд з подібними) не має належати до категорії історичних, адже він у будь-якому випадку належить до складу внутрішніх вод прибережної держави (п. 12). Звісно, наведені твердження стосувалися радянських часів та були цілковито обґрунтованими, оскільки Азовське море охоплювалося берегами однієї держави. Проте після 1991 р. проблема розподілу Азово-Керченської акваторії актуалізувалася та часом викликала «напруження» у двосторонніх відносинах, а з 2014 р. – набула особливо «гострого» характеру.

У Морській доктрині України на період до 2035 року [14] актуальними загрозами національній безпеці у сфері морської діяльності визнано: 1) обмеження свободи мореплавства, включаючи плавання українських кораблів і кораблів держав-партнерів України у Чорному, Азовському морях і Керченській протоці; 2) відсутність активної політики видобутку вуглеводнів на українській частині шельфу Чорного та Азовського морів; 3) небезпечний стан Чорного і Азовського морів та морського узбережжя внаслідок техногенного впливу і протиправних дій порушників міжнародного екологічного законодавства; 4) втрата біологічного та ландшафтного різноманіття в акваторіях Азовського та Чорного морів. Таким чином, Азово-Керченська акваторія перебуває у колі пріоритетних національних інтересів України і створення сприятливого середовища – є значним завданням на найближчу перспективу. Зокрема, відповідно до Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року [15], на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу у морських портах Маріуполь та Бердянськ передбачається: збільшення глибин та реконструкція причалів, підвищення ефективності використання наявних перевантажувальних потужностей, оновлення основних фондів державних стивідорних компаній, покращення матеріально-технічного забезпечення льодової обстановки, організація сервісу з контейнерних морських перевезень тощо. При цьому, важливим також є покращення економічного становища портів, включаючи: надання податкових пільг, зменшення ставок портових зборів, утворення вільних митних зон – тобто створення умов, які сприятимуть зменшенню операційних витрат при транспортуванні товарів через азовські порти та повернуть їх привабливість для перевізників [16, с. 19].

Відповідно до Договору, «Азовське море розмежується лінією державного кордону відповідно до угоди між Сторонами. Врегулювання питань, що відносяться до акваторії Керченської протоки, здійснюється за угодою між Сторонами». Питання розмежування Азово-Керченської акваторії уже доволі тривалий період обговорюються у наукових розробках, проте до теперішнього часу дійти до взаємоприйняттого рішення не вдалося: позиції сторін та їх обґрунтування є різними, а зважаючи на тимчасову окупацію та

триваючий конфлікт між двома країнами, пошук компромісу може затягнутися на невідомий час. Тут необхідно згадати та цілковито підтримати думку С. О. Кузнецова та Т. В. Аверочкиної, висловлену у статті «Протоки, що використовуються для міжнародного судноплавства: деякі аспекти визначення правового статусу та режиму» [17] щодо необхідності визначення правового статусу та режиму судноплавства у Керченській протоці, Керч-Єнікальському каналі та режиму судноплавства ними під час багатосторонньої міжнародної конференції із залученням до її роботи усіх зацікавлених сторін, зокрема, країн Каспійського регіону, держав прапорів суден, які здійснюють судноплавство цими акваторіями тощо. Звісно, а умов продовження дії Договору таке визначення навряд чи можливе, тому спроектована під час запропонованої конференції угода має також містити згадку про припинення його дії. Природньо, що буде змінений також і режим використання Азовського моря та історичність його приналежності до внутрішніх вод двох держав, вірогідно, буде припинена, проте і власне встановлення такого титулу у договорі було чи не єдиним прецедентом у практиці оголошення окремих морських акваторій історичними.

Упродовж певного часу існувала точка зору, відповідно до якої багатонаціональні затоки не розглядаються як історичні внутрішні води. Визнання в якості однієї з обов'язкових умов набуття статусу історичних тієї обставини, що акваторія певної затоки внаслідок свого географічного положення не використовується іншими державами для судноплавства, проявилось у запереченні «історичності» за багатонаціональними затоками. Конвенції 1958 та 1982 рр., згадуючи про історичні затоки, розглядають лише випадки, коли їх береги належать одній державі. Переважала думка про те, що затоки, береги яких належать двом або декільком державам, розглядаються як відкрите море незалежно від ширини входу, тобто навіть у тому випадку, якщо вона менше подвійної ширини територіального моря [18, с. 98–99]. Тривала невизначеність режимних правил та кордонів держав у Азово-Керченській акваторії, військова напруженість у регіоні, потреба у відновленні прав України у прибережних акваторіях та в анексованому Криму у решті решт призведе до скликання міжнародної конференції та вирішення цих та інших кризових питань регіону. Також має бути замінені й відома «рибна» угода – Угода між Державним комітетом України з рибного господарства та рибної промисловості та Комітетом Російської Федерації з рибальства з питань рибальства в Азовському морі від 1993 року [19], відповідно до якої досі здійснюється двосторонній розподіл квот на виллов риби в Азовському морі.

Висновки і пропозиції. Отже, історичність приналежності Азово-Керченської акваторії до складу внутрішніх вод лише двох держав на теперішній час вичерпала себе. У цьому регіоні перетинаються інтереси значно більшої кількості держав і вироблення єдиної міжнародної домовленості щодо нього уже давно «відчувається» не лише на двосторонньому рівні, але й на регіональному з метою побудови виваженої політики добросусідства та поваги інтересів усіх зацікавлених сторін.

Список використаної літератури

1. Росія закріє частину акваторії Чорного моря для іноземних військових кораблів під приводом навчань, – МЗС України. URL: https://lb.ua/news/2021/04/15/482500_rosiya_zakriie_chastinu_akvatorii.html
2. Договір між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки, 2003. *Офіційний вісник України*. 2004. № 22. Ст. 1539.
3. Соколова Е. Л. Институт исторических вод в современном международном праве: дис. ... канд. юрид. наук. Москва. 2014. 149 с. URL: https://mgimo.ru/files2/y12_2014/262261/sokolova_diss.pdf
4. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
5. International Court of Justice Reports, 1951. 144 p. P. 130. URL: <http://www.worldlii.org/int/cases/ICJ/1951/3.html>
6. El Salvador v. Nicaragua, CACJ, Judgment of 9 March 1917, 11 Am. J. Int'l L. 674 (1917). URL: http://www.worldcourts.com/cacj/eng/decisions/1917.03.09_El_Salvador_v_Nicaragua.htm

7. Барсегов Ю. Г. Вопрос о правовом статусе и правовых основаниях приобретения титулов на исторические воды в современном международном морском праве. *Советский ежегодник международного права* за 1987 год. М., 1988. С. 201–222.
8. Нечаев Б. Н. Статус исторических вод (доктрина и практика). Океан, техника, право. М.: Юрид. лит., 1972. С. 44–51.
9. Аверочкина Т. В. Генеза нормативно-правового забезпечення режиму історичних вод. *Митна справа*. 2010. № 5. С. 56–60.
10. Bouchez L. J. *The Regime of Bays in International Law*. Sythoff: Leyden, 1964. 330 p.
11. Gidel G. *Le Droit International Public De La Mer*. Vol. III. Paris, 1934. 814 p.
12. Historic Bays, Memorandum by the Secretariat of the United Nations, A/CONF. 13/1. Official Records of the United Nations Conference on the Law of the Sea 1958. Vol. I (Preparatory documents), 1958. P. 1–38. https://legal.un.org/diplomaticconferences/1958_los/docs/english/vol_1/a_conf13_1.pdf
13. Juridical Regime of Historic Waters, including Historic Bays – Study prepared by the Secretariat A/CN.4/143. Yearbook of the International Law Commission. 1962. Vol. II. P. 1–26.
14. Про внесення змін до Морської доктрини України на період до 2035 року: постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 р. № 1108. *Офіційний вісник України*. 2019. № 2. Ст. 53.
15. Про внесення змін до Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2020 р. № 1634-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1634-2020-p#Text>
16. Ківалов С. В. Трансформація Морської доктрини України: концептуальні засади. *Lex Portus*, 2018, 5, 7–26. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.5.2018.1>
17. Кузнецов С. О., Аверочкина Т. В. Протоки, що використовуються для міжнародного судноплавства: деякі аспекти визначення правового статусу та режиму. *Lex Portus*. 2017. № 4. С. 31–47.
18. Гудев П. Азово-Черноморский регион: новые политико-правовые реалии (Часть I). *Мировая экономика и международные отношения*, 2018, т. 62, № 10, 91–102. <https://doi.org/10.20542/0131-2227-2018-62-10-91-102>
19. Угода між Державним комітетом України з рибного господарства та рибної промисловості та Комітетом Російської Федерації з рибальства з питань рибальства в Азовському морі, 1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_174#Text

References

1. Russia will close part of the Black Sea for foreign warships under the pretext of exercises, – the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: https://lb.ua/news/2021/04/15/482500_rosiya_zakriie_chastinu_akvatorii.html [in Ukrainian].
2. Agreement between Ukraine and the Russian Federation on Cooperation in the Use of the Sea of Azov and the Kerch Strait, 2003. Official Bulletin of Ukraine, 2004, 22, 1539 [in Ukrainian].
3. Sokolova E. L. (2014). Institute of Historical Waters in Contemporary International Law: dissertation for the degree of PhD in Law. Moscow. URL: https://mgimo.ru/files2/y12_2014/262261/sokolova_diss.pdf [in Russian].
4. On the State Border of Ukraine: Law of Ukraine of November 4, 1991 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text> [in Ukrainian].
5. International Court of Justice Reports, 1951. 144 p. P. 130. URL: <http://www.worldlii.org/int/cases/ICJ/1951/3.html>
6. El Salvador v. Nicaragua, CACJ, Judgment of 9 March 1917, 11 Am. J. Int'l L. 674 (1917). URL: http://www.worldcourts.com/cacj/eng/decisions/1917.03.09_El_Salvador_v_Nicaragua.htm
7. Barsegov Yu. G. (1988). The issue of the legal status and legal basis for the acquisition of titles for historical waters in modern international maritime law. Soviet Yearbook of International Law for 1987. M., 1988. P. 201–222 [in Russian].
8. Nechaev B. N. (1972). The status of historic waters (doctrine and practice). Ocean, technology, law / Barabolya P. D., Volkov A. A. et al. Moscow: Jurid. lit. P. 44–51 [in Russian].
9. Averočkina T. V. (2010). Genesis of normative and legal regulation of the regime of historical waters. Customs business, 5, 56–60 [in Ukrainian].
10. Bouchez L. J. (1964). *The Regime of Bays in International Law*. Sythoff: Leyden.
11. Gidel G. (1934). *Le Droit International Public De La Mer*. Vol. III. Paris, 1934.
12. Historic Bays, Memorandum by the Secretariat of the United Nations, A/CONF. 13/1. Official Records of the United Nations Conference on the Law of the Sea 1958. Vol. I (Preparatory documents), 1958. P. 1–38. https://legal.un.org/diplomaticconferences/1958_los/docs/english/vol_1/a_conf13_1.pdf
13. Juridical Regime of Historic Waters, including Historic Bays – Study prepared by the Secretariat A/CN.4/143. Yearbook of the International Law Commission. 1962. Vol. II. P. 1–26.
14. On Amendments to the Maritime Doctrine of Ukraine for the Period up to 2035: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, of December 18, 2018, No. 1108. The Official Bulletin of Ukraine, 2019, 2, 53 [in Ukrainian].

15. On Amendments to the Strategy for the Development of Seaports of Ukraine for the Period until 2038: An Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, of December 12, 2020, No. 1634-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1634-2020-p#Text> [in Ukrainian].
16. Kivalov S. V. (2018). Transformation of the Maritime doctrine of Ukraine: conceptual bases. *Lex Portus*, 5, 7–26. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.5.2018.1> [in Ukrainian].
17. Kuznetsov S., Averochkina T. (2017). Straits Used for International Navigation: Some Aspects of Determining the Legal Status and Regime. *Lex Portus*, 4, 31–47 [in Ukrainian].
18. Gudev P. (2018). Azov and Black Sea Region: New Political and Legal Realities (Part I). *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya*, 62, 10, 91–102. <https://doi.org/10.20542/0131-2227-2018-62-10-91-102> [in Russian].
19. Agreement between the State Committee of Ukraine for Fisheries and Fishing Industry and the Committee of the Russian Federation for Fisheries on Fisheries in the Sea of Azov, 1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_174#Text [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.05.2021 р.

С. С. Кузнецов, директор
Учебный центр специалистов морского транспорта
ул. Канатная, 42, Одесса, 65012, Украина
e-mail: kntp@meta.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8607-6414>

АЗОВО-КЕРЧЕНСКАЯ АКВАТОРИЯ В КОНЦЕПЦИИ ИСТОРИЧЕСКИХ ВОД

Резюме

Статья посвящена определению возможностей применения концепции современного международного морского права о режиме исторических вод в Азовское море и Керченский пролив. Изучаются основные научные подходы к выработке оснований и механизмов признания отдельных морских пространств историческими водами государства. Подчеркивается отсутствие в современном международном публичном морском праве и национальном законодательстве Украины перечня таких оснований и механизмов. Отмечается пребывание Азово-Керченской акватории в сфере приоритетных национальных интересов Украины и важность создания благоприятной среды для развития морских портов региона. Обращается внимание на то, что вопрос разграничения Азово-Керченской акватории обсуждается уже длительный период, однако до настоящего времени прийти к взаимоприемлемому решению все же не удалось: позиции сторон и их обоснования различны, а учитывая временную оккупацию и продолжающийся конфликт между двумя странами, поиск компромисса может затянуться на неопределенное время. Поддержана идея о проведении международной конференции с целью определения правового статуса и режима использования Азовского моря и Керченского пролива и подписания соответствующего международного соглашения.

Отмечается возможность прекращения в связи с этим действия действующих двусторонних соглашений: Договора о сотрудничестве в использовании Азовского моря и Керченского пролива 2003 г. и Соглашения по вопросам рыболовства в Азовском море 1993 г. Автор приходит к выводу о том, что историчность принадлежности Азово-Керченской акватории к категории внутренних вод только двух государств в настоящее время исчерпала себя. В данном регионе пересекаются интересы значительно большего числа государств и выработка единой международной договоренности по нему уже давно «чувствуется» не только на двустороннем уровне, но и на региональном с целью построения взвешенной политики добрососедства и уважения интересов всех заинтересованных сторон.

Ключевые слова: Азовское море, Керченский пролив, исторические воды, исторические заливы, морские пространства, внутренние воды, делимитация, правовой статус, правовой режим.

S. S. Kuznietsov, Director
Center for Maritime Transport Specialists Training
Kanatna Str., 42, Odessa, 65012, Ukraine
e-mail: kntp@meta.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8607-6414>

AZOV-KERCH WATER SPACES IN THE CONCEPT OF HISTORICAL WATERS

Summary

The article is devoted to the definition of the possibilities of the concept of modern international maritime law on the regime of historical waters to the Sea of Azov and the Kerch Strait application. The weak development of the concept of historical waters in the modern legal doctrine is observed, especially concerning the Azov-Kerch waters. This defines the purpose of the article, and namely, to establish the appropriateness of classifying them as historical waters on the basis of the modern relations characteristics concerning the establishment of the maritime spaces' regime of this region. The methodological basis of the article consisted of dialectical, historical methods, methods of analysis and synthesis, formal-legal and prognostic methods. The article studies the main scientific approaches to the development of grounds and mechanisms for recognizing certain marine areas as state historical waters. The absence of at list such grounds and mechanisms in modern international public maritime law and national legislation of Ukraine is emphasized.

The Azov-Kerch water spaces is among of priority of Ukrainian national interests and the importance of creating the favorable environment for the development of seaports in the region. The attention is paid to the fact that the delimitation of the Azov-Kerch waters was discussed for a long time, but so far no mutually acceptable solution was reached: the attitudes of the parties and their justifications are different, and taking into account the temporary occupation and lasting conflict between two countries the search for a compromise may be delayed indefinitely. The idea of holding an international conference to determine the legal status and use of the Sea of Azov and the Kerch Strait and the signing of the relevant international agreement was supported. It is possible to terminate the current bilateral agreements because of this: the Agreement on Cooperation in the Use of the Sea of Azov and the Kerch Strait in 2003 and the Fishery Agreement on Fishing in the Sea of Azov in 1993. It is concluded that the historicity of Azov-Kerch waters belonging to the inland waters of only two countries has now exhausted itself. The interests of the much larger number of countries meet in this region, and the development of the universal international agreement concerning it has long been "felt" not only bilaterally but also regionally in order to build the balanced neighborhood policy and respect the interests of all concert parties.

Keywords: Sea of Azov, Kerch Strait, historical waters, historical bays, sea spaces, inland waters, delimitation, legal status, legal regime.